

DE KUNST VAN HET INTERNATIONAAL CULTUURBELEID

Evaluatie 1997-2000

Inspectie Ontwikkelingssamenwerking

en Beleidsvaluatie - IOB

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Postbus 20061 | 2500 EB | Den Haag

Basisinformatie

IOB heeft een evaluatie uitgevoerd van het gezamenlijk internationaal cultuurbeleid dat sinds 1997 de verantwoordelijkheid is van twee ministeries, namelijk Buitenlandse Zaken (BuZa) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW). Van oudsher komen in het internationaal cultuurbeleid twee uitgangspunten samen: buitenlandspolitieke en cultuurpolitieke. De twee hoofddoelstellingen van het huidige beleid zijn het versterken van het culturele profiel van Nederland en het verdiepen van de culturele uitwisseling tussen Nederland en andere landen. Het beleid heeft betrekking op kunsten, letteren en erfgoed. De HGIS-Cultuurmiddelen vormen het belangrijkste nieuwe beleidsinstrument. Verder is aandacht besteed aan de versterking van de culturele infrastructuur en in het bijzonder de versterking van de culturele functie op een beperkt aantal posten. Een ander kenmerk van het nieuwe beleid is de regionale prioriteitstelling. Een deel van de uitvoering van het internationaal cultuurbeleid is gedelegeerd naar de prioriteitsposten enerzijds en uitbesteed aan de culturele fondsen en sectorinstellingen anderzijds.

De evaluatie betreft de periode 1997-2000, waarin in totaal NLG 95 miljoen (€ 43,13 miljoen) is uitgegeven. Van de totale uitgaven is NLG 36 miljoen (€ 16,34 miljoen) onderzocht, waarmee voldoende zicht geboden is op de beleidsuitvoering. Er is onderzoek verricht in vijf landen: Frankrijk, Japan, Verenigde Staten, Rusland en Zuid Afrika.

Hoofdbevindingen

- 1. Hoewel het nieuwe beleid een meer actieve, sturende rol voorstaat, speelt de overheid in werkelijkheid meer een voorwaardenscheppende rol.**

In de praktijk blijken de sturende mogelijkheden via het beleid beperkt te zijn, ondanks intenties in die richting. Daarbij speelt allereerst de sterke mate van delegatie en uitbesteding van de beleidsuitvoering een belangrijke rol. Ten tweede komen de meeste initiatieven voor culturele activiteiten tot stand als gevolg van directe contacten tussen kunstenaars en organisaties in de verschillende landen. De rol van beide ministeries in het internationaal cultuurbeleid is dan ook meer voorwaardenscheppend dan sturend.

- 2. Cultuur heeft zich de laatste jaren ontwikkeld tot een volwaardige en zelfstandige pijler van het buitenlands beleid. Daarentegen is de samenhang tussen cultuur en de andere pijlers van het buitenlands beleid grotendeels uit het zicht verdwenen.**

Door de toegenomen samenwerking met OCenW is het internationaal cultuurbeleid een beleidsterrein met een eigen identiteit geworden. De herijking van het buitenlands beleid beoogde niet alleen een ontschotte manier van werken tussen verschillende departementen, maar ook een verdere versterking van de samenhang tussen de verschillende pijlers van het buitenlands beleid. In de praktijk is deze samenhang niet gerealiseerd. Er ontstaan zelfs nieuwe schotten doordat de nieuwe zelfstandigheid van de culturele pijler ten koste gaat van de samenhang met andere pijlers van het buitenlands beleid zoals politiek en economie.

3. **De twee hoofddoelstellingen van beleid zijn onvoldoende in operationele termen vertaald en er is nauwelijks sprake van resultaatgerichtheid in de uitvoering van het internationaal cultuurbeleid.**
Omdat de beleidsdoelstellingen nauwelijks geoperationaliseerd zijn, valt resultaatgerichtheid moeilijk te realiseren. Er bestaat uiteraard wel zicht op de mate van succes van verschillende activiteiten, maar een systematische terugkoppeling van de resultaten naar het beleid ontbreekt.
4. **De verschillende regionale prioriteiten in het beleid zijn niet op duidelijke criteria gebaseerd.**
In het beleid zijn verschillende regionale prioriteiten vastgesteld voor de besteding van middelen en aandacht. Die prioriteiten zijn in de korte periode 1997-2000 regelmatig herzien. Er liggen geen duidelijke criteria ten grondslag aan de regionale prioriteitstelling.
5. **De HGIS-Cultuurmiddelen hebben geleid tot een belangrijke toename van het aantal internationale culturele activiteiten.**
Via de HGIS-Cultuurmiddelen is een belangrijke impuls gegeven aan de beleidsuitvoering en zijn veel nieuwe cultuurinitiatieven ontplooid. Uit de evaluatie blijkt dat ruim de helft van de projecten past binnen de beleidsdoelstellingen en voldoet aan de vastgestelde criteria. De bijdrage aan de realisatie van de beleidsdoelstellingen kan echter slechts ten dele worden aangetoond. Succesvolle en minder succesvolle projecten komen in alle sectoren voor.
6. **Het programmabeheer van de subsidiefondsen laat te wensen over.**
De laatste jaren is het gegevensbeheer over de gehele linie aanzienlijk verbeterd, terwijl dit in 1997 en 1998 niet op orde was. De inzichtelijkheid van de besluitvorming door de gezamenlijke HGIS-commissie en ook van de meeste posten met een versterkte culturele functie omtrent subsidie-aanvragen laat daarentegen te wensen over. Het IOB-oordeel is bij nog geen kwart van de onderzochte projecten positief over de besluitvorming door de HGIS-commissie. De besluitvorming over subsidie-aanvragen door enkele culturele fondsen en sectorinstellingen over een gedeelte van de HGIS-Cultuurmiddelen is inzichtelijker en transparanter geweest dan bij de HGIS-commissie het geval was.

Aandachtspunten voor de toekomst

Een resultaatgerichte beleidsuitvoering zal in de toekomst uiteraard hoog op de agenda dienen te staan. Daarbij zal per land en per sector of kunstdiscipline verder maatwerk ontwikkeld dienen te worden. De zelfstandigheid van de cultuurpijler zal op deze wijze behouden blijven, maar de samenhang met andere pijlers van het buitenlands beleid verdient nog de nodige aandacht. Het ligt voor de hand om de regionale prioriteitstelling te heroverwegen. Tenslotte zal de transparantie van het programmabeheer van de fondsen en programma's verbeterd moeten worden.

De Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) is de onafhankelijke evaluatiedienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. IOB heeft als algemeen doel te voorzien in de behoefte aan evaluatie op alle onderdelen van het buitenlands beleid. De evaluatierapporten zijn openbaar en kunnen worden gebruikt om zowel het beleid als de beleidsuitvoering te verbeteren.

Deze informatie is ontleend aan:

IOB Evaluaties No. 287: De Kunst van het Internationaal Cultuurbeleid, Evaluatie 1997 - 2000

ISBN 90-5328-300-5, Bestelnummer OSDR 0475/N

Meer informatie is te verkrijgen bij IOB tel: +31 70 348 5279. E-mail <iob@minbuza.nl>. Internet <www.euforic.org/iob>